

Archeolodzy zaginionych Wielkopolski

poszukują megalitów

23 lipca 2021

Pierwsze monumentalne grobowce megalityczne sprzed kilku tysięcy odkryto w Wielkopolsce dopiero w XXI w. Zdaniem archeologów jest ich jednak zdecydowanie więcej, dlatego rozpoczęli ich poszukiwania. Pierwsze wyniki są obiecujące.

Grobowce megalityczne typu kujawskiego (określenie to wzięło się od Kujaw, gdzie odkryto dotychczas najwięcej podobnych konstrukcji) uznawane są za jedne z największych konstrukcji sepulkralnych wznoszonych w pradziejach w Polsce. Grobowce kujawskie wznoszono w IV tysiącleciu p.n.e. Usypywano je w kształcie wydłużonego trójkąta i obwarowywano dookoła wielkimi blokami kamiennymi. Szerokość ich podstawy wynosiła od 6 do 15 metrów, a długość – nawet do 150 m. Konstrukcje osiągały wysokość 3 m. Pod nasypami znajdowały się z reguły pojedyncze elitarne pochówki.

Do 2019 r. konstrukcje tego typu były nieznane na terenie Wielkopolski. Wówczas ekipa naukowców z Wydziału Archeologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Muzeum Archeologicznego w Poznaniu namierzyła 5 takich grobowców niedaleko Rokietnicy z pomocą lotniczego skanowania laserowego (ALS). ALS pozwala bardzo dokładnie poznać ukształtowanie terenu – nawet, gdy porasta go gęsty las, a różnice w wysokości nie są widoczne gołym okiem. Tak też było w przypadku budowli z okolic Rokietnicy. Rok później archeolodzy przeprowadzili wykopaliska na ograniczoną skalę, które potwierdziły, że kształty rysujące się na zobrazowaniach faktycznie ukazują pradziejowe grobowce typu kujawskiego.

„Takich konstrukcji jest jednak zdecydowanie więcej na terenie Wielkopolski. Wytypowaliśmy już kilka innych miejsc. W najbliższym czasie udamy się w teren, żeby potwierdzić, że znajdują się tam faktycznie” – mówi PAP dr Danuta Żurkiewicz z Wydziału Archeologii UAM, która otrzymała na ten cel środki z Narodowego Centrum Nauki.

Zdaniem Żurkiewicz grobowce kujawskie nie były wyłącznie miejscami pochówku wybranych przedstawicieli lokalnych społeczności, ale także istotnymi punktami związanymi z kultem zmarłych.

„Te kopce wyróżniały się w naturalnym krajobrazie, stanowiąc rodzaj markera – znacznika przynależności do danej grupy obszaru, na którym je zbudowano. Świadczyły też o wysokim poziomie organizacji społeczności i gotowości do poniesienia trudu ich wznoszenia” – precyzuje badaczka.

Dlaczego do tej pory te grobowce w Wielkopolsce uszły uwadze ekspertów? Zdaniem badaczki powodów może być kilka. Zapewne przyczyniła się do tego intensywna działalność rolnicza, więc wiele z nich na przestrzeni tysiącleci zostało po prostu rozoranych. Poza tym archeolodzy do tej pory skupiali swoje siły głównie na innych rejonach Wielkopolski – np. na Kujawach (to pogranicze z woj. kujawsko-pomorskim).

Grupa dr Żurkiewicz wytypuje z pomocą ALS miejsca w dorzeczu środkowej Warty, gdzie mogą znajdować się grobowce kujawskie. Tam planowane jest wykonanie badań nieinwazyjnych z zastosowaniem metod geomagnetycznych, ale również odwiertów.

„Wykopaliska przeprowadzimy w obrębie jednego z wytypowanych grobowców” – dodaje dr Żurkiewicz.

Archeolodzy zbadają również otoczenie grobowców i sprawdzą, jak bardzo ludzie żyjący w czasie, gdy one powstały, wpływali na otaczające środowisko. W tym celu przeanalizują – z odwiertów liczących wiele metrów – zawartość pyłków (które powiedzą, jakie rośliny wówczas rosły, których było z czasem

mniej, których więcej)). W ten sposób można na przykład ocenić, na jaką skalę karczowano lasy czy obsiewano pola uprawne. Archeolodzy chcą też poznać bliżej sieć osadniczą budowniczych grobowców, których określają jako społeczność kultury pucharów lejkowatych.

Autorstwo: Szymon Zdziebłowski

Źródło: NaukawPolisce.PAP.pl